

Reneszánsz és barokk festőgénuszok egy kötetben

Árkossy István:
Nagymesterek – Reneszánsz és barokk festőművészek arcképcsarnoka,
Magyar Napló Kiadó, 2015.

A jeles erdélyi származású festőművész és művészettörténész, Árkossy István által összeállított képzőművészeti album a középkor végi, újkor eleji nyugat-európai festészet történetén kalauzolja végig a művészetek iránt fogékony esztétikai befogadót – a gótikától a reneszánsz kibontakozásán és tündöklésén keresztül egészen az érett barokk kor világáig. A szerző a kötet koncepciójának kialakításakor a művészettörténeti diskurzusban némiképp újszerű és rendhagyó utat követett: a bemutatott világhírű génuszok (mindenekelőtt Giotto, Masaccio, Van Eyck, Leonardo da Vinci, Bellini, Raffaello, Michelangelo, Botticelli, El Greco, Velázquez, Bruegel, Vermeer) és a szélesebb közönség számára kevésbé ismert mesterek (többek között Van der Weyden, Masaccio, Lorenzo Lotto, Poussin) festői életművét esszéisztikus leírásokban mutatja be.

Fontos hangsúlyozni, hogy a szerző megkülönböztetett figyelmet szentel az életrajzi vonatkozásoknak: az általa kiválasztott művészek életművére személyes sorsuk és életútjuk kiemelkedő eseményei, fordulópontjai tükrében tekint. Árkossy elemző módszerének külön érdekessége, hogy a festőművészek egy adott alkotói periódusának lényegi jellemzőit, illetve az ennek során született művek mondanivalóját a génuszok sajátos lelki alkatából, valamely konkrét személyiségjegyből, valamint ebből fakadó életstílusából vagy tetteiből vezeti le. Ez az eljárás egyes festők esetében – ugyan eléggé tág vonatkozásban, de – összevethető azzal az érvelésmóddal, amelyet Sigmund Freud Leonardóról írt pszichoanalitikus esszéjében alkalmazott. Az alkotókról készült „miniatűrök” ennek megfelelően azonnal felkeltik az érdeklődést, mivel a személyes lelki élet történéseire irányítják a figyelmet. Ezen túlmenően nyelvezetük változatos, metaforákban és szemléletes szóképekben gazdag. Ugyanakkor néha előfordulnak „túldíszített”, barokkos körmondatok is, amelyek alkalmazása időnként kissé terjengőssé teszi a művészekről szóló esszéket.

A *Nagymesterek* egyértelműen bizonyítja, hogy Árkossy István számára a művészet története nem

pusztán a humán műveltség egyik ágának szerepét tölti be, mivel fontosnak tartja, hogy a kutató egy adott korszak, illetve művész életművének elemzésekor a szépirodalom, a pszichológia és a biográfia eszköztárából is merítsen. Emiatt vizsgálódásai több esetben

is jelentősen eltérnek a tudományos beszédmód szigorúságától: annál sokkalta személyesebbek, „ember-közelibbek”. Művészportréi ilyen módon érdekességük mellett közérthetőek is, ami abban mutatkozik meg, hogy a művészettörténettel szakmai szinten nem foglalkozó olvasó számára is befogadhatók és értékelhetők. Alighanem ez utóbbi mozzanat tekinthető a kötet legnagyobb erényének.

A mű további különlegessége, hogy összeállításakor – az említett módszertani szempontok mellett – Árkossy István technikailag is egyedi elvet követett: a tárgyalt művészek egyes eredeti festményeiből vett jellegzetes részleteket oly módon kapcsolta össze, hogy egy sajátos egységként értelmezhető egészet alkossanak. A fő cél „egy geometrikusan értelmezett strukturális háló” létrehozása volt, „amely a kompozíciós építkezés egységét a sorozat egész rendszerének összefoglalójaként is biztosítja.” Ezen eljárás egyfajta montázstechnikaként értelmezhető, melynek nyomán a szétszórta, különmű részletekből egy új, önálló kép születik.

E szerkesztési folyamatban kitüntetett szerepet játszanak a művészek portréi, melyek az ilyen módon megszülető, új festmények egyik legfontosabb elemét, több esetben is perspektivikus középpontját jelentik. A kötet további pozitívuma a stílusos fogalmazásmód, a nyelvi igényesség, valamint a szerkezeti áttekinthetőség, ami legfőképpen a szövegrészek és a képek arányos tagolásának és elrendezésének következménye.

A felsorolt tényezők együttesen azt igazolják, hogy a könyv – a reneszánsz és a barokk művészet szépségei iránt fogékony nagyközönség mellett – azok számára is értékes olvasmány, akik már alapos ismeretekkel rendelkeznek az európai művészet történetéről, mivel az egyes nagymesterek munkásságát kifogástalan szakmai pontossággal és életrajzi hitelességgel tárja fel.

Tóth Gábor